

6. Domácnosti a bydlení

Údaje za domácnosti v podrobném členění za kraje a nižší územní jednotky se zjišťují v rámci sčítání lidu, domů a bytů, konkrétně z bytového listu, kde osoby žijící v jednom bytě zaznamenaly příbuzenské a jiné vztahy v rámci jedné hospodářské domácnosti. Domácnosti jsou tvořeny osobami se společným místem obvyklého pobytu v jednom bytě (bytové domácnosti) a osobami, které společně hospodaří, tj. společně hradí výdaje domácnosti, jako je strava, náklady na bydlení aj. (hospodářské domácnosti; dále jen domácnosti). Společné hospodaření se vztahuje i na děti, které do domácnosti patří, přestože samy na výdaje domácnosti nepřispívají. Při využití údajů o osobách v domácnostech a v čele domácnosti lze sledovat i charakteristiky domácností mladé generace. Údaje jsou k datu sčítání, tedy 26. 3. 2011.

Struktura domácností

Mladá osoba ve věku 15–29 let stála v čele 32,8 tis. středočeských domácností tvořené buď jednou rodinou nebo jednotlivcem; z toho přibližně u 6 % se jednalo o nácitělou osobu, u 25 % o 20–24letou osobu a u 69 % o 25–29letou osobu v čele domácnosti. „Mladé domácnosti“ s osobou v čele mladší 30 let se na počtu středočeských domácností se zjištěným věkem osoby v čele podílely z 6,7 %, což byl podíl celorepublikově podprůměrný (7,4 %) a mezi kraji až devátý nejvyšší. V rámci ČR se mladí objevili nejvíce v čele pražských domácností (10,2 %), méně častěji v domácnostech Zlínského kraje (5,2 %).

Tab. 6.1. Hospodářské domácnosti podle věku osoby v čele a typu domácnosti

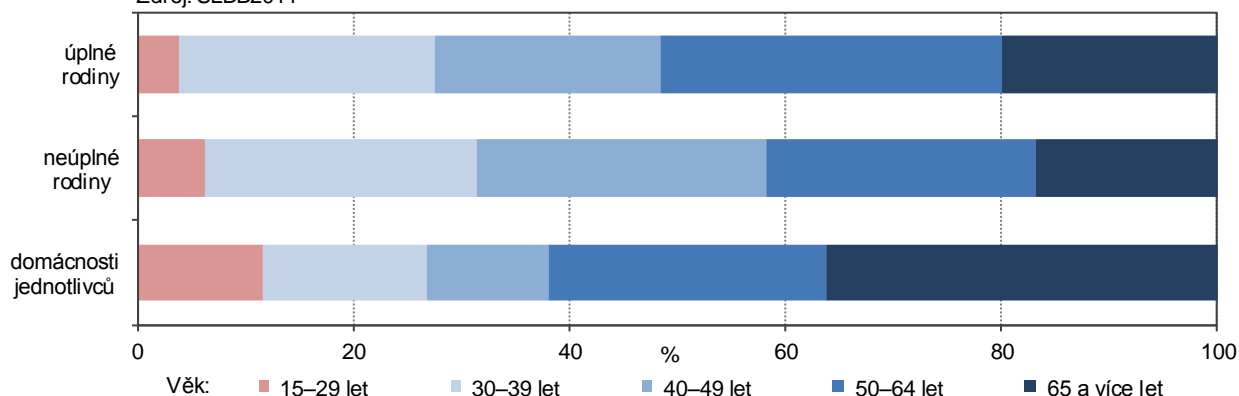
Zdroj: SLDB 2011

	HD tvořené 1 rodinou nebo jednotlivcem	tvořené 1 rodinou (%)			jednotlivci (%)		
		celkem	v tom:		celkem	z toho:	
			úplná rodina	neúplná rodina		bydlící samostatně	bydlící s další HD
Věk osoby celkem	486 580	67,7	79,7	20,3	32,3	81,6	15,3
z toho 15–29 let	32 771	44,0	70,8	29,2	56,0	69,0	26,1
v tom:							
15–19 let	1 943	19,2	25,2	74,8	80,8	57,6	35,4
20–24 let	8 271	29,9	57,4	42,6	70,1	67,1	27,7
25–29 let	22 557	51,4	75,1	24,9	48,6	71,7	23,9

Podle typu⁴ představovala více než polovinu zjištěných domácností s osobou v čele mladší 30 let domácnost jednotlivce a to častěji jednotlivce bydlícího v bytě samostatně (38,6 %) než žijícího s další domácností (14,6 %). Zbývající domácnosti s mladou osobou v čele patřily mezi jedno-rodinné domácnosti a ve více případech byly tvořené úplnou (31,2 %) než neúplnou rodinou (12,8 %). U vícečlenných domácností nebyl zjišťován věk osoby v čele.

Graf 6.1. Domácnosti podle typu domácnosti a věku osoby v čele domácnosti ve Středočeském kraji

Zdroj: SLDB2011

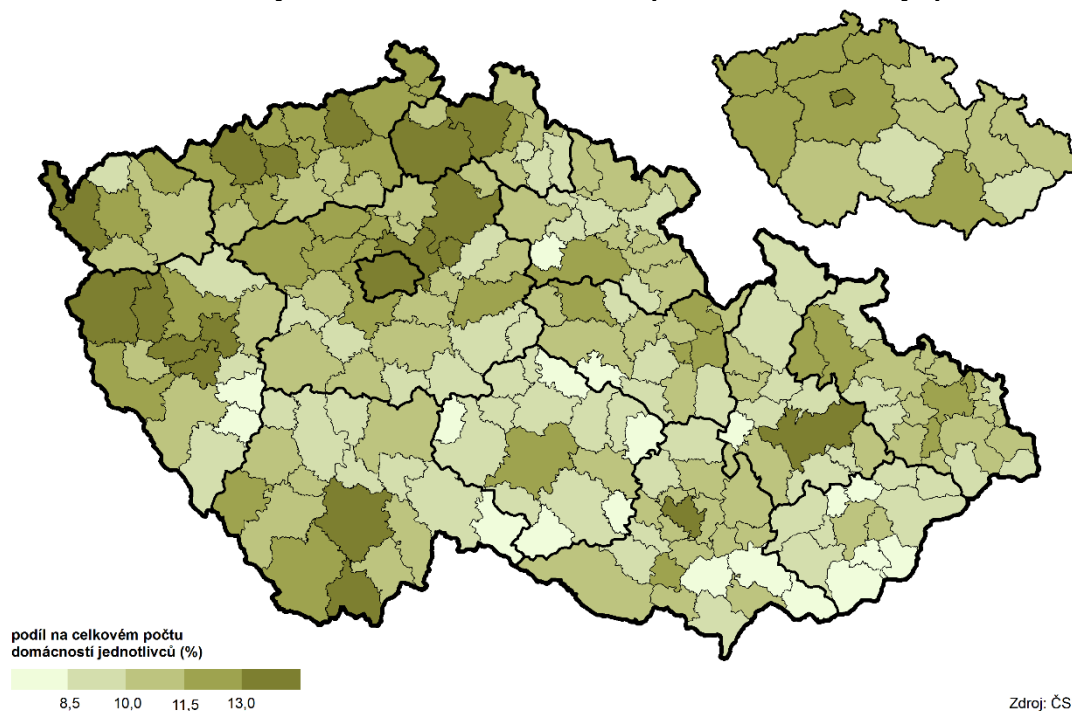
⁴ základní typologie podle vztahu dělí domácnosti na **rodinné**, které se dále dělí podle rodinné vazby na *úplné* (manželský pár, neformální soužití druhá a družky – tzv. faktické manželství, registrované partnerství, příp. neformální soužití osob stejného pohlaví – tzv. faktické partnerství, a to ve všech případech s dětmi nebo bez dětí) a *neúplné* (jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem), a **nerodinné**, které tvoří *jednotlivci* nebo *vícečlenné domácnosti* (2 a více osob společně hospodářících příbuzných i nepříbuzných)

Domácnosti jednotlivců

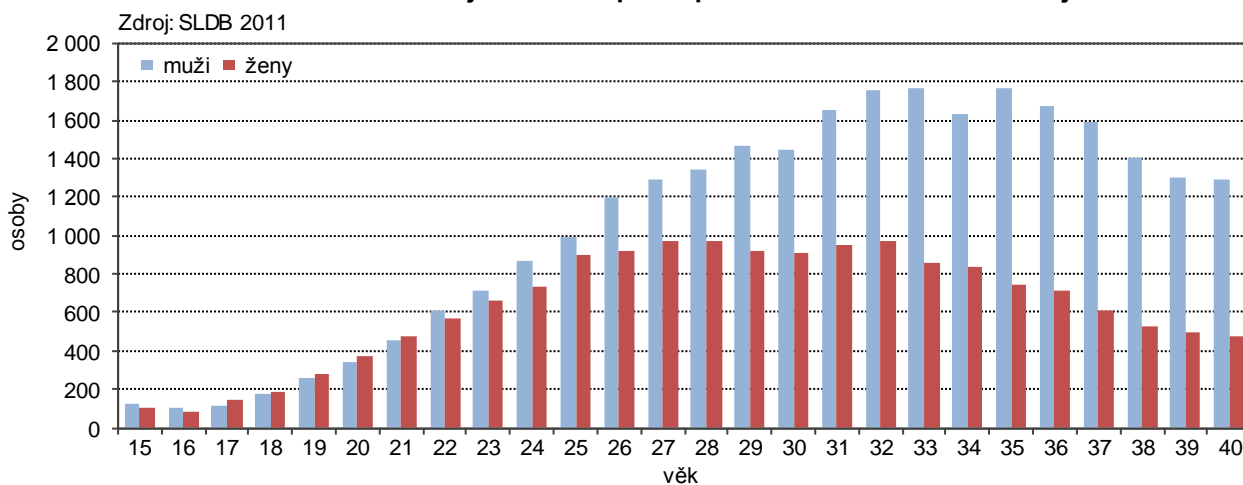
Jednotlivci představují významnou část hospodařících domácností mladé generace. Podíl jednotlivců na domácnostech se zpravidla odvíjí od věku a pohlaví, stejně tomu je i ve Středočeském kraji, kde z celkových 157,1 tisíc domácností se zjištěným věkem jednotlivce bylo 18,3 tisíc tvořeno osobou ve věku do 29 let. Mladá generace do 29 let tak představovala 11,5 % domácností jednotlivců, což byl celorepublikově podprůměrný podíl (12,4 %) se sedmou nejvyšší hodnotou mezi kraji. Kraje s maximální a minimální hodnotou kopírovaly statistiku domácností celkem, na jednotlivcích se mladá generace do 29 let nejvíce podílela v Praze (16,6 %), nejméně ve Zlínském kraji (9,2 %).

Kartogram 6.1. Domácnosti jednotlivců ve věku 15–29 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011

Při pohledu na podrobnější územní uspořádání se mladá generace do 29 let věku na domácnostech jednotlivců podílela nejméně v periferních oblastech na jihovýchodu kraje, naopak nejvíce v centrální a severní oblasti kraje; u správních obvodů ORP se ukazatel pohyboval od 8,7 % (Kutná Hora) po 14,1 % (Mladá Boleslav).

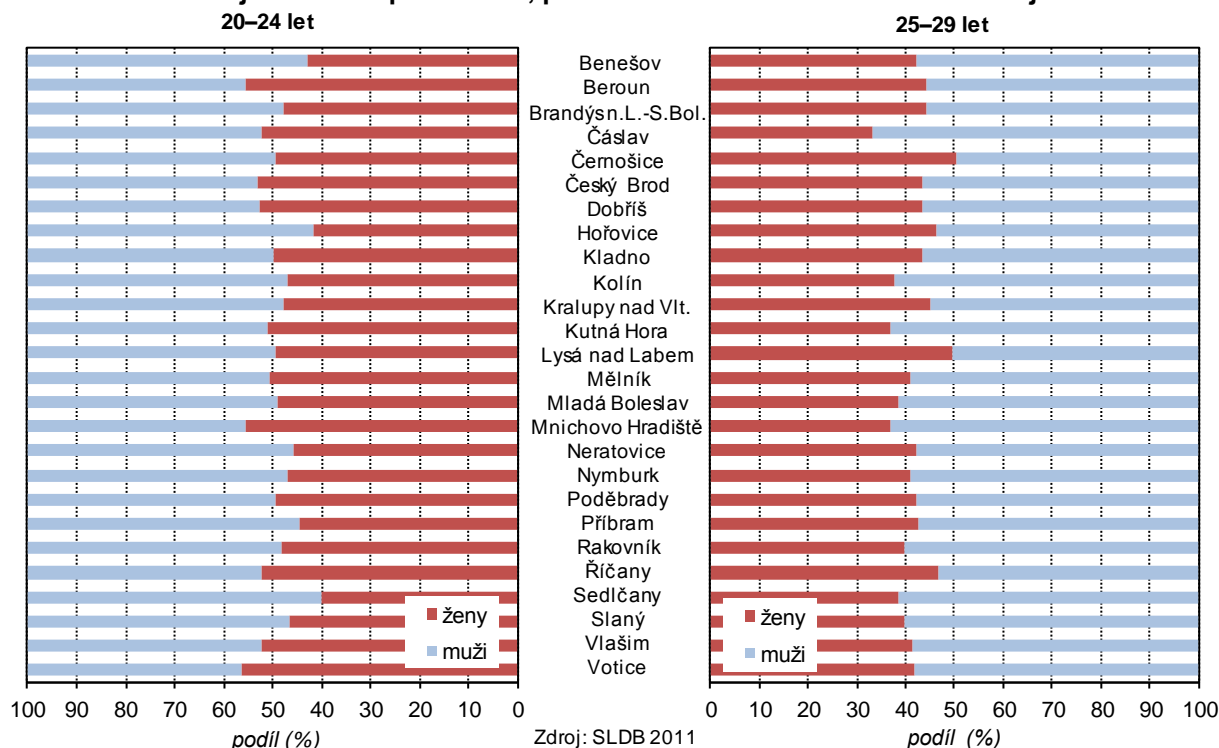
Graf 6.2. Věkové složení domácností jednotlivců podle pohlaví ve Středočeském kraji

Počty jednotlivců v jednotlivých věkových skupinách podle pohlaví byly díky demografickým a sociálním charakteristikám mužů a žen rozdílné, nicméně u obou pohlaví kontinuální. Zatímco muži početně mezi hospodařícími jednotlivci převažovali v produktivním věku s nejvyššími počty osob ve věku 32–35 let, v postproduktivním věku naopak převažovaly ženy s absolutními počty ve věku 64–67 a 78–80 let. U jednotlivců v mladé generaci převažovaly do 21 let věku početně spíše ženy, mezi 22letými již převažovali

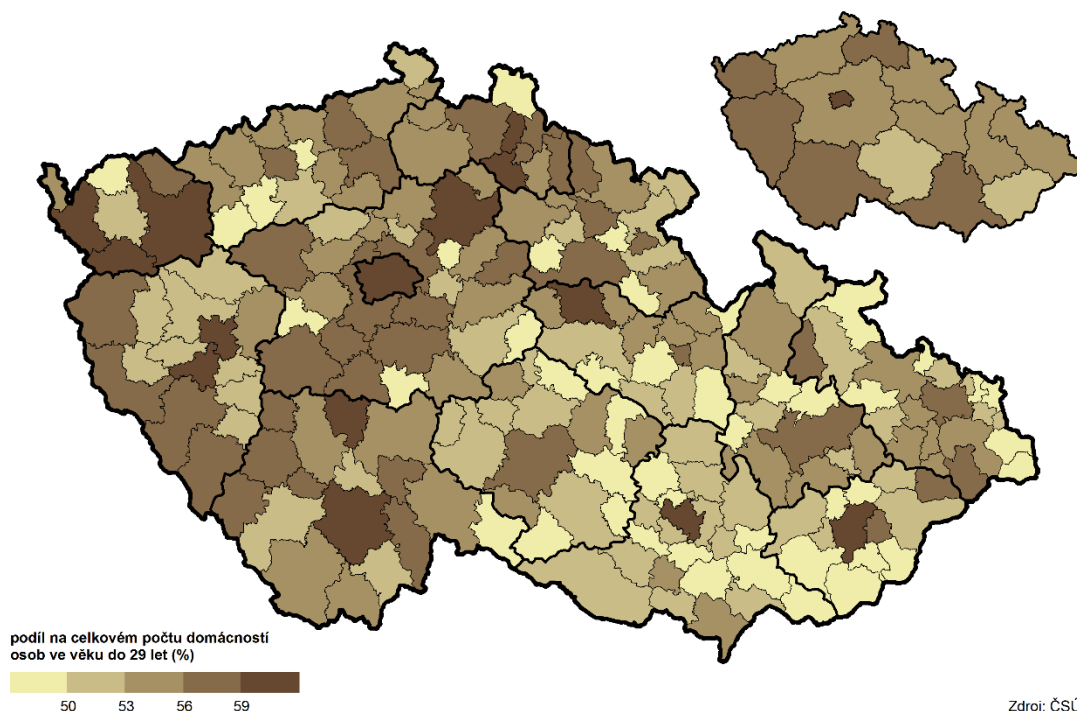
muži (51,6 %) a s rostoucím věkem se podíl mužů navyšoval (u 29letých 61,6 %). U mladých jednotlivců ve věku do 29 let převažovali početně více muži (54,7%) než ženy. Kromě Prahy, kde žilo mezi jednotlivci o tři desítky žen více než mužů, převažovali ve všech krajích početně muži, nejvíce v Ústeckém kraji (57,1 %). Uvnitř kraje převažovali mezi jednotlivci početně muži nad ženami ve všech správních obvodech ORP, podíl se zvyšoval od centrální části kraje (Černošice 50,3 %) postupně k okrajovým oblastem kraje (Čáslav 59,3 %).

Graf 6.3. Domácnosti jednotlivců podle věku, pohlaví ve SO ORP Středočeského kraje

Na počtu domácností vedených osobou mladší 30 let se domácnosti jednotlivců ve Středočeském kraji podílely z 56 %. V mezikrajském srovnání to představovalo sedmý nejvyšší podíl, což byla stejná pozice jako v případě podílu mladých na jednotlivcích. Stejnou pozici měla i s nejvyšším podílem Praha (70 %), nejnižší podíl v rámci republiky dosáhl Kraj Vysočina (52,1 %).

Kartogram 6.2. Domácnosti jednotlivců z domácností osob ve věku 15–29 let podle SO ORP a krajů

U zastoupení jednotlivců na mladých domácnostech bylo porovnání správních obvodů ORP kraje obdobné, jako tomu bylo u zastoupení mladých mezi jednotlivci. Nejméně často u mladé generace hospodařili jednotlivci v periferních oblastech na jihovýchodě kraje, naopak nejvíce v centrální a severní oblasti kraje; u správních obvodů ORP se ukazatel pohyboval od 47 % (Čáslav) po 60,2 % (Mladá Boleslav). Kromě Čáslavi se v dalších třech obvodech (Lysá nad Labem, Votice, Hořovice) domácnosti jednotlivců na domácnostech mladých podílely méně než jednou polovinou.

Tab. 6.2. Hospodařící domácnosti jednotlivců ve věku 15–29 let podle věku, rodinného stavu a způsobu bydlení

Zdroj: SLDB 2011

	Muži				Ženy			
	ve věku 15–29 let celkem	v tom			ve věku 15–29 let celkem	v tom		
		15–19	20–24	25–29		15–19	20–24	25–29
Domácnosti jednotlivců ve věku 15–29 let celkem	10 039	773	2 976	6 290	8 302	797	2 826	4 679
z toho rodinný stav (%):								
svobodný, svobodná	91,8	99,0	95,6	89,1	88,2	98,7	93,2	83,3
ženatý, vdaná	5,7	0,1	3,0	7,7	8,3	0,5	5,6	11,3
rozvedený, rozvedená	1,9	0,3	0,6	2,7	3,2	0,3	0,9	5,1
ovdovělý, ovdovělá	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
v tom způsob bydlení (%):								
samostatně v bytě	69,7	59,1	67,9	71,9	68,2	56,2	66,3	71,4
v bytě s další hospodařící domácností	25,1	34,4	25,9	23,6	27,3	36,4	29,7	24,3
mimo byty	5,1	6,5	6,2	4,5	4,5	7,4	4,0	4,3

Většina mladých osob hospodařících jako domácnost jednotlivce byla ve stavu svobodném, u mužů to bylo o něco více (91,8 %) než u žen (88,2 %). S přibývajícím věkem tento ukazatel u mladé generace klesal; u žen byl pokles vyšší než u mužů, u 25–29letých byl rozdíl mezi muži a ženami vyšší (muži 89,1 %, ženy 83,9 %). V manželském a rozvedeném rodinném stavu byly u mladých hospodařících jednotlivců častěji ženy než muži. Ve věku 25–29 let byla každá devátá samostatně hospodařící žena vdaná a každá dvacátá rozvedená, u mužů to byl každý třináctý v případě ženatých a každý třicátý sedmý v případě rozvedených.

Hospodařící jednotlivci ve věku 15–29 let žili zpravidla samostatně v bytě (69 %), u mužů to bylo nepatrně více (69,7 %) než u žen (68,2 %). Podíl samostatně bydlících osob se postupně zvyšoval s přibývajícím věkem, kdy zpravidla mladý pracující člověk si již může dovolit vlastní samostatné bydlení. U osob ve věku 25–29 let to bylo téměř 72 %; jednalo se však o nejnižší podíl mezi kraji, 5 procentních bodů pod celorepublikovým průměrem (77 %) a deset procentních bodů pod nejvyšším podílem dosaženým v Moravskoslezském kraji (82,1 %). V rámci kraje nalezneme menší zastoupení samostatně bydlících jednotlivců v mladém věku především na Rakovnicku a často v centrální části kraje, větší zastoupení měla tato skupina naopak v okolí Lysé nad Labem a na Příbramsku; ve správních obvodech kraje se podíl jednotlivců ve věku 25–29 let pohyboval u mužů od 60,3 % (Rakovník) po 85,2 % (Lysá nad Labem), u žen od 61,6 % (Rakovník) po 85,8 % (Lysá nad Labem).

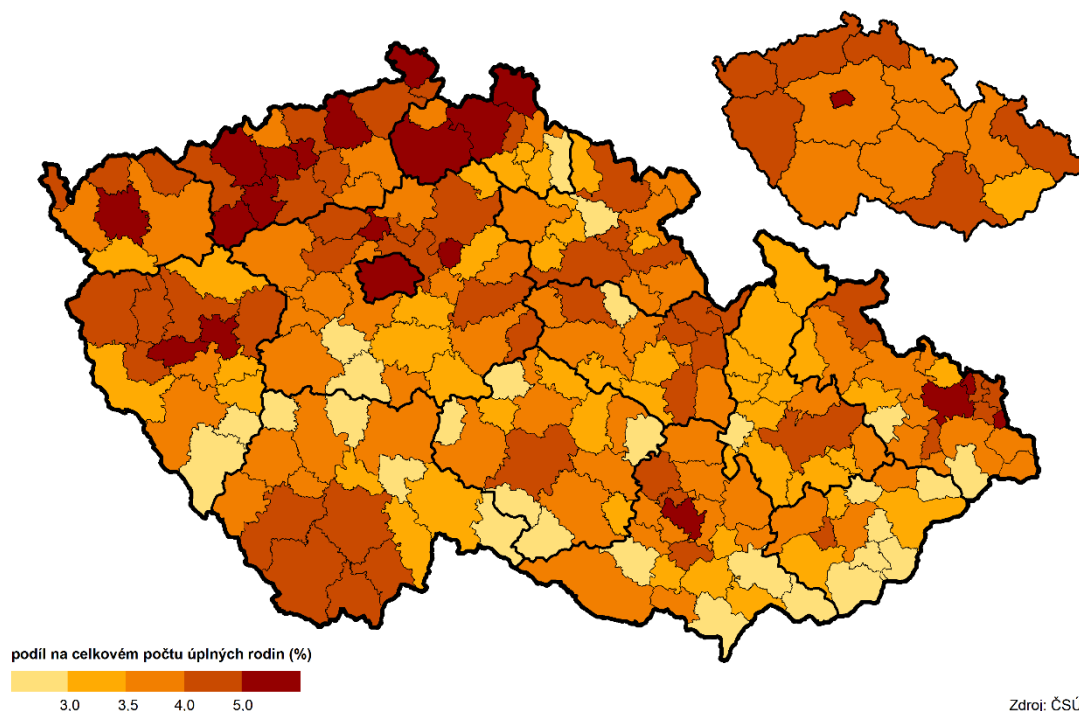
Společně s další hospodařící domácností žila přibližně čtvrtina (26,1 %) a mimo byt každá dvacátá (5,1 %) domácnost mladého jednotlivce. Způsob společného bydlení jednotlivců byl o něco častější u mladých žen (27,3 %), naopak způsob bydlení mimo byty o něco častěji využívali mladí muži (5,1 %). Podíly zastoupených v obou variantách se na úkor těch žijících samostatně v bytě s přibývajícím věkem snižují. U osob ve věku 25–29 let, u kterých se již předpokládá počínající produktivní období, se podíl za obě pohlaví pohyboval pod čtvrtinou domácností v případě žijících v bytě s jinou domácností (23,6 %), mimo byt žil přibližně každý dvacátý třetí jednatel v daném věku.

Rodinné domácnosti

Podle základní typologie se rodinné domácnosti podle rodinné vazby dělí na úplné, které tvoří formální i neformální partnerství, a neúplné, kde žije jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem. Úplných rodin, kde stála v čele domácnosti mladá osoba mladší 30 let, bylo ve Středočeském kraji přes 10 tisíc a představovaly 3,9 %. Podíl na úplných rodinách bez ohledu na věk v čele domácnosti byl celorepublikově (4,2 %) podprůměrný a mezi kraji představoval až devátý nejvyšší podíl; ten nejvyšší byl zaznamenán u mladé osoby v Praze (5,6 %), naopak nejméně se na úplných rodinách podílely mladé osoby ve Zlínském kraji (3,3 %).

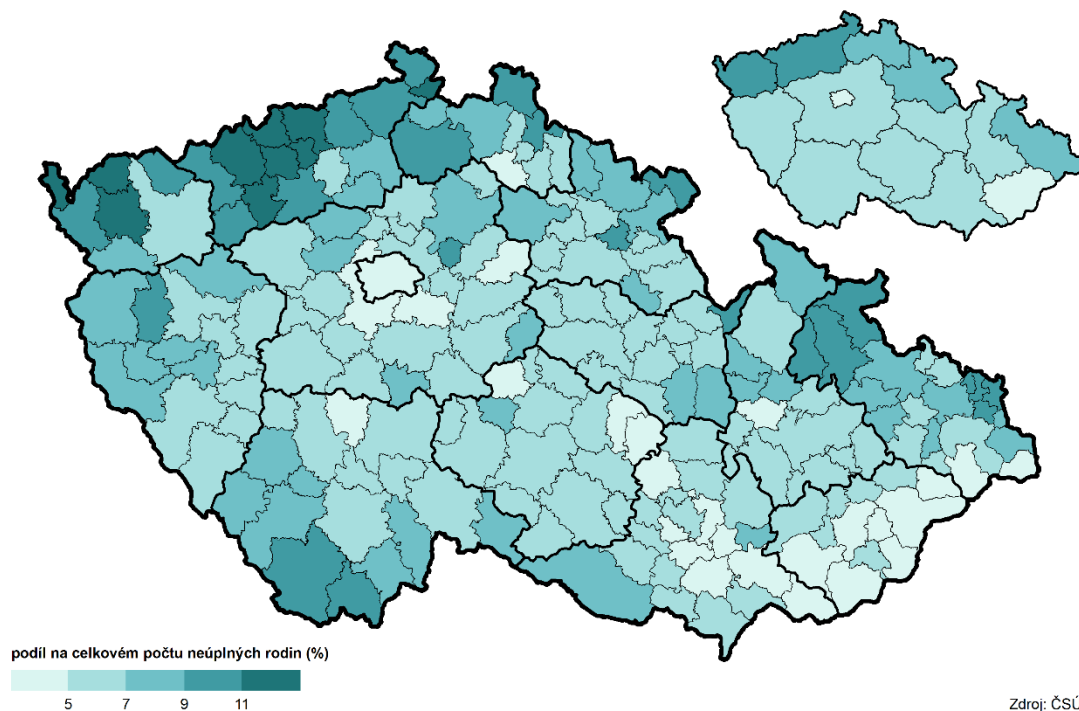
V rámci okresů kraje se nejčastěji mladé osoby v čele úplných rodin vyskytovaly na Kolínsku, Nymbursku a Kladensku (po 4,4 %), méně často pak na jihu kraje na Benešovsku (3,1 %) i Příbramsku (3,3 %).

Kartogram 6.3. Úplné rodiny v čele s osobou ve věku 15–29 let podle SO ORP a krajů

Neúplných rodin, kde stála v čele domácnosti mladá osoba mladší 30 let, bylo ve Středočeském kraji přes 4 tisíce a představovaly 6,3 %. Podíl na neúplných rodinách bez ohledu na věk v čele domácnosti byl stejně jako u úplných rodin celorepublikově (6,7 %) podprůměrný a mezi kraji představoval až desátý nejvyšší podíl; ten nejvyšší byl zaznamenán mladými osobami v Ústeckém kraji (10,7 %), naopak nejméně se na neúplných rodinách podílely mladé osoby v Praze (4,5 %), pod pětiprocentní hranici se dostal ještě Zlínský kraj (4,9 %). V rámci okresů kraje se nejčastěji mladé osoby v čele neúplných rodin pohybovaly na Kladensku (7,2 %), méně častěji pak v centrální oblasti v okresech Praha-západ (4,9 %) a Praha-východ (5,2 %).

Kartogram 6.4. Neúplné rodiny v čele s osobou ve věku 15–29 let podle SO ORP a krajů

Tab. 6.3. Hospodařící rodinné domácnosti podle počtu členů domácnosti, typu hospodařící domácnosti a věku osoby v čele domácnosti

Zdroj: SLDB 2011

	Rodinné domácnosti	v tom s počtem členů (%)			
		2	3	4	5 a více
Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou	262 615	37,1	26,9	28,0	8,0
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	94	19,1	43,6	28,7	8,5
20–24	1 418	53,6	30,8	11,1	4,4
25–29	8 707	43,4	34,7	17,2	4,6
z úhrnu manželské páry	233 082	36,5	26,3	29,0	8,1
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	50	6,0	50,0	34,0	10,0
20–24	446	29,1	43,5	18,6	8,7
25–29	4 967	31,5	40,4	22,1	5,9
z úhrnu faktická manželství	28 956	41,5	31,6	20,3	6,6
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	43	34,9	37,2	23,3	4,7
20–24	963	64,9	24,9	7,7	2,5
25–29	3 718	59,2	27,2	10,7	2,9
Domácnosti tvořené 1 neúplnou rodinou	67 214	54,5	31,9	9,6	3,9
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	279	31,5	44,8	16,8	6,8
20–24	1 051	48,5	35,1	10,0	6,4
25–29	2 881	46,8	35,8	11,4	6,0

U úplných domácností v čele s osobou ve věku 25–29 let byla přibližně polovina párů bez dětí (50,7 %), každý třetí pár měl jedno (34,9 %) a každý sedmý pár měl dvě a více závislých dětí (14,5 %). U úplných domácností tvořených manželskými páry s 25–29letou osobou v čele byla bezdětnost nižší (38,4 %), jedno závislé dítě mělo více párů než těch bez dětí (42,6 %), dvě a více dětí měla téměř pětina manželských párů (19 %). U neúplných rodin tvořených stejně starou osobou v čele byla bezdětnost ještě nižší (34,2 %), jedno závislé dítě bylo u 46,5 % domácností a dvě a více dětí u 21,6 % domácností.

Tab. 6.4. Hospodařící rodinné domácnosti podle počtu závislých dětí, typu hospodařící domácnosti a věku osoby v čele domácnosti

Zdroj: SLDB 2011

	Rodinné domácnosti	v tom s počtem závislých dětí (%)			
		bez dětí	1	2	3 a více
Domácnosti tvořené 1 úplnou rodinou	262 615	57,3	20,4	19,3	3,0
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	94	74,5	22,3	3,2	-
20–24	1 418	64,7	28,1	6,0	1,2
25–29	8 707	50,7	34,9	13,0	1,5
z úhrnu manželské páry	233 082	57,5	19,4	20,0	3,1
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	50	74,0	24,0	2,0	-
20–24	446	43,7	45,3	10,1	0,9
25–29	4 967	38,4	42,6	17,2	1,8
z úhrnu faktická manželství	28 956	55,3	28,3	14,0	2,4
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	43	74,4	20,9	4,7	-
20–24	963	74,1	20,4	4,2	1,3
25–29	3 718	66,9	24,7	7,4	1,0
Domácnosti tvořené 1 neúplnou rodinou	138 808	49,6	17,4	6,7	26,2
z toho věk osoby v čele domácnosti:					
15–19	394	37,8	47,0	7,6	7,6
20–24	1 672	37,3	49,8	5,1	7,8
25–29	4 658	31,9	46,5	10,7	10,9

Bydlení mladé generace

Hospodařících domácností s osobou v čele ve věku do 29 let bydlelo v kraji samostatně v bytě 25 tisíc, z toho mírně přes polovinu představovaly domácnosti jednotlivců (50,6 %) a ostatní domácnosti rodinné dělené na úplné (35,9 %) a neúplné (13,5 %). V mladých domácnostech žilo celkově 47,8 tis. osob, což představovalo 4,7 % z domácností bez ohledu na věk osoby v čele. Podíl za Středočeský kraj byl pod celorepublikovým průměrem (5,3 %).

Tab. 6.5. Domácnosti mladých bydlících v bytech podle typu bytu, právního důvodu užívání bytu a počtu obytných místností

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	v tom		
		1 úplná rodina ¹⁾	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce
Domácnosti s osobou v čele ve věku 15–29 let bydlící samostatně v bytě	25 027	8 995	3 370	12 662
z toho podle druhu domu (%):				
rodinné domy	36,9	39,0	39,7	34,7
bytové domy	61,2	60,1	58,8	62,5
z toho podle právního důvodu užívání bytu (%):				
ve vlastním domě	22,6	30,0	24,5	16,8
v osobním vlastnictví	22,4	27,1	15,5	20,9
jiné bezplatné užívání bytu	3,7	3,7	3,4	3,8
nájemní	26,6	27,9	31,1	24,4
družstevní	5,4	5,7	5,1	5,2
z toho podle typu bytu (%):				
byty standardní	82,1	95,4	81,3	72,9
byty se sníženou kvalitou	11,6	3,1	12,1	17,5
v tom podle počtu obytných místností v bytě (%):				
1	8,7	4,5	7,5	13,0
2	22,5	18,5	21,5	26,6
3	29,4	29,7	30,3	28,9
4	23,8	27,4	24,4	20,2
5 a více	15,6	19,8	16,3	11,4

¹⁾ manželské páry i faktická manželství

²⁾ s podlahovou plochou 8 m² a více

Většina mladých domácností díky věku, krátké pracovní zkušenosti, malému finančnímu zázemí a nelehkému nabytí nemovitosti v současných podmínkách nebyla ještě zaopatřena „vlastním“ bydlením, čemuž odpovídala struktura bydlení a právního užívání obývané nemovitosti. Zatímco trendem středočeských domácností s osobou v čele ve věku nad 30 let bylo bydlení v rodinných domech (60,9 %) a dotyční obývanou nemovitost osobně vlastnili (68 %), u mladších 30 let naopak převládalo bydlení v bytových domech (61,2 %) a vlastníky obývané nemovitosti z nich bylo jen 45 %, což na druhou stranu byl podíl daleko nad celorepublikovým průměrem (33,9 %). Naopak pod průměrem ČR se nacházeli mladí Středočeši v podílu domácností hospodařících v bytech s nájmem (kraj 26,6 %, ČR 36,2 %) a v bytech s družstevním vlastnictvím, které všeobecně není ve Středních Čechách rozšířeným právním důvodem užívání (kraj 5,4 %, ČR 8,5 %).

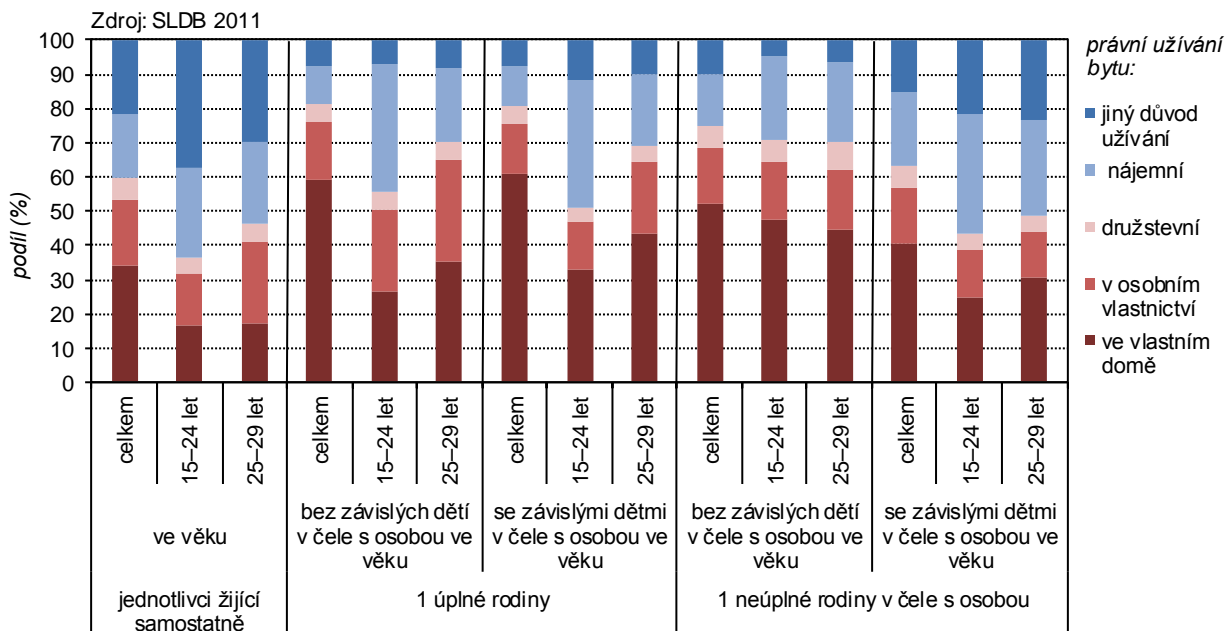
V porovnání typů domácností v čele s mladou osobou ve věku do 29 let převažovalo jak u rodinných domácností, tak u domácností jednotlivců bydlení v bytových domech (52,8 % resp. 62,5 %). Tyto výsledky byly celorepublikově podprůměrné (73,3 % resp. 77 %), naopak bydlení v rodinných domech, které bylo o něco více častým jevem u jednorodinných domácností než u jednotlivců (39,2 % resp. 34,7 %), bylo oproti ČR nadprůměrné (25,7 % resp. 20,8 %). V porovnání právního užití bytů obývala více než polovina mladých rodinných domácností vlastní byt nebo dům (52,5 %), zatímco u mladých jednotlivců to bylo 37,6 %. Rodinné domácnosti oproti domácnostem jednotlivců dosahovaly vyšších podílů i u bydlení v nájmech (28,8 % resp. 24,4 %).

Při srovnání mladých rodin s a bez závislých dětí vycházely ve statistikách častěji jako vlastníci užívaných bytů rodiny bezdětné (66,3 %) než rodiny s dětmi (58,3 %), a to i v případě družstevního vlastnictví (5,9 % resp. 4,5 %). Nájemné platily častěji rodiny s dětmi (24,3 %) než bezdětné rodiny (18,4 %).

V porovnání úplných a neúplných rodin v čele s osobou mladší 30 let se v kraji vyskytovali častěji jako vlastníci užívaných bytů rodiny úplné (61,9 %) než ty neúplné (44,1 %), v případě družstevního vlastnictví byl podíl v obou případech pod pětiprocentní hranicí. Nájemné platily častěji neúplné rodiny (29,5 %), než tomu bylo u rodin úplných (24,1 %).

Graf 6.4. Domácnosti celkem a mladých osob bydlící v bytech podle typu domácnosti a právního důvodu užívání bytu ve Středočeském kraji

Mladé domácnosti nejčastěji obývaly byty s třemi pokoji⁵ (29,4 %), zatímco u starších domácností s osobou v čele starší 30 let to byly především díky vyššímu podílu žijících osob v rodinných domech byty s pěti a více pokoji (29,8 %). Právě díky vyššímu zastoupení mladých domácností hospodařících v rodinných domech než tomu bylo v jiných krajích, dosahoval Středočeský kraj oproti celorepublikovým průměrům nižších podílů u menších bytů s 1–3 pokoji a naopak nadprůměrné podíly byly patrné u větších bytů se 4 a více pokoji.

Tab. 6.6. Domácnosti s osobou v čele ve věku 15–29 let bydlící samostatně v bytě podle typu domácnosti a počtu osob na obytnou místnost

Zdroj: SLDB 2011

	Celkem	v tom		
		1 úplná rodina ¹⁾	1 neúplná rodina	domácnost jednotlivce
Domácnosti s osobou v čele ve věku 15–29 let bydlící samostatně v bytě	25 027	8 995	3 370	12 662
z toho počet osob na obytnou místnost 8m ² a více (%):				
do 0,49	25,6	8,1	6,0	43,3
0,50–0,74	24,1	31,5	23,4	19,1
0,75–0,99	5,7	12,2	9,7	x
1,00–1,49	18,6	29,7	23,8	9,3
1,50–1,99	3,1	6,1	6,8	x
2,00 a více	3,8	6,9	9,3	x
Průměrný počet osob na obytnou místnost	0,72	0,93	1,04	0,43

¹⁾ manželské páry i faktická manželství

⁵ s podlahovou plochou 8 m²